

5. Савчин М. В. Вікова психологія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/18791228/psihologiya/aktsentuatsiyi_harakter_i_pidlitkiv
6. Винославська О. В. Психологія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/psychology/vinoslavska_psihologiya/part4/4403.htm

Петрик Ю.

Науковий керівник – доц. Морська Н.Л.

ІДЕЯ «НАДЛЮДИНИ» У ФІЛОСОФІЇ ФРІДРІХА НІЦШЕ

XIX століття в історії людства було періодом різких змін. З'являються нові типи держав, нові форми врегулювання стосунків між людиною та суспільством, людиною та державою. Не стоїть на місці філософія: втілюються нові ідеї, зокрема, ідея про «надлюдину» видатного німецького філософа Фрідріха Ніцше.

Ніцше у своїй творчості виступає з критикою тодішніх моральних цінностей, філософії матеріалізму та й загалом устрою життя. Це й спричиняє його гостре критичне ставлення до самої людини. Людина, як вважає Ніцше, думає лише про гроші, посаду, зв'язки задля покращення свого статусу і становища. Ця гостра критика і породжує те, що філософ передбачає появу чогось більшого, ніж ница сутність людини, чогось справді великого та ідеального – надлюдини. Це вчення найяскравіше розгортається у творі «Так казав Заратустра» [3, с. 370].

Людина виступає всього лише як певний місток між твариною та ідеалом надлюдини. "Я хочу розкрити людям смисл їхнього буття. Цей смисл є надлюдина, блискавка з темної хмари людства, ім'я цієї блискавки - надлюдина. Людина має мету всередині себе: її мета - життя. Це ідея абсолютної цінності людського життя" - так стверджував Ніцше. Заратустра, який зійшов до людей у творі Ніцше, мандрує світом та проповідує людям «нову релігію», земну: «Я навчаю вас про надлюдину... Людина – це те, що повинно відійти... Надлюдина – сіль землі... Подивіться на добрих і праведних. Кого ненавидять понад усе вони? Людину, яка руйнує їх скрижалі, порушника закону; але він – творець» [4].

«Бог помер» - стверджує Ніцше. Але ця теза є не настільки буквальною, як містить в собі прихований сенс. Мислитель пояснює, що у суспільстві занепадають ті норми й ідеали, які несе християнство. Людство, за Ніцше, переоцінило свої цінності, серед яких і християнські. Моральні ідеї постають абсурдними [7]. Філософ вважає, що християнство, яке несе в собі любов, почуття вини, всесильність Бога, сковує людей, робить їх рабами. А надлюдина не може бути рабом, вона сама творить свою долю, долю оточуючих, постає незалежною. Заратустра не є надлюдиною, але є попередником цього образу [5, с. 174-175].

Ідеал надлюдини не може виникнути без жертв, на котрі повинно піти суспільство. Ніцше закликає спровокувати у суспільстві боротьбу за виживання, відкинути заклики до рівності у суспільстві. Для того, аби процес не стояв на місці, «щоранку кожен знову і знову повинен доводити своє право нагорі». Саме в цій боротьбі з часом і повинен виникнути такий вид, як надлюдина, що стоятиме значно вище простої людини, котра в свою чергу загине.

У надлюдини подвійна мораль. У ставленні один до одного ці істоти стримані, горді. Це «Господарі». А є й «Раби». В них, на відміну від «Господарів», є обмеження, рамки, немає волі. У ставленні до них надлюдина не керується якимось обов'язками моралі, веде себе «як звір». Надлюдина – не отримує владу завдяки вродженій приналежності до панівного прошарку, а завдяки вибору самої природи [2].

З одного боку, ці люди у ставленні одні до одних стримані, горді, привабливі. З другого боку, у ставленні до «чужих» вони не відрізняються від звірів, бо вільні від моральних обов'язків і керуються у своїх діях інстинктами. Зовнішня особливість «надлюдини» полягає у «вродженому благородстві», «аристократичності». Маса готова підкорятися, якщо володар доведе насамперед своєю зовнішністю та манерою триматися своє право керувати. Володарем влади «надлюдина» стає не через вроджену приналежність до певного класу чи стану, а як обранець самої природи. Вона буде здатна виявляти жорстокість, робити те, що інші вважають злочином, вмирати за ідеал та мету, піддаватися дисципліні. У неї є воля до влади. Ідеалом, близьким до надлюдини, були Олександр Македонський, Гай Юлій Цезар, Ніколо Макіавеллі, Чезаре Борджіа, Наполеон Бонапарт [6, с. 632-637]

В історіографії збереглися різні підходи до трактування ідеї про надлюдину. Російський поет В'ячеслав Іванов вбачав у Христі попередника надлюдини. Німець Блюменкранц вважає, що міф про надлюдину – своєрідне надання краси вольовому пориву. Нацисти ідею надлюдини взяли на озброєння, ототожнюючи з нею прояви арійської раси. Гітлер часто посилався на Ніцше у своїх поглядах. Лео Берг критично висловився про надлюдину: «Отже, треба напоїти хлопчика горілкою, аби той по швидше ставав зрілим». Бердяєв вважає, що погляди Ніцше перекручені різними негідниками для створення ідолів собі. Досить неоднозначно висловлюється про нього і Бертран Рассел, що ставить під сумнів корисність його поглядів [7].

Таким чином, можна стверджувати те, що вчення про надлюдину ще й сьогодні викликає ряд запитань та дискусій. Одні його підносять, говорячи про геніальність цієї думки, інші навпаки осуджують. Але без сумніву, головною позитивною цінністю вчення Ніцше є ідея піднесення людини, утвердження, віра у її майбутнє, як у майбутнє ідеалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Великие мыслители Запада /Пер. с англ. В. Федорина. – М.: КРОН-ПРЕСС, 1998. – 800 с. – Серия «Академия».
1. Свтушенко Р.А., Пронякін В.І. Концепт надлюдини у філософії Ф. Ніцше: самореалізація особистості. – Київ: вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2011. – С. 44-47. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://papers.univ.kiev.ua/filosofija_politologija/articles/M_The_concept_of_Nietzsche_self_realisation_of_the_person_17860.pdf]
2. Захара Ігор. Лекції з історії філософії: Курс лекцій / І.Захара. – Л.: ЛБА, 1997. – 398 с.
3. Ницше Ф. Так говорил Заратустра / Соч.: В 2 т. – Т. 2. – М., Мысль, 1990.
4. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 4-е видання, стереотип., – Львів: «Новий Світ 2000», 2006. – 506 с.
5. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю.Лісняка, П.Тарашука. – К.: Основи, 1995. – 759 с.
6. N. Abbagnano, G. Fornero. Protagonisti e Testi della Filosofia. Volume D (1). – Pavia, 2000 – 652 с.

Петрика Ю.

Науковий керівник – доц. Удич З.І.

САМООЦІНКА УЧИТЕЛЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основу професійної компетенції сучасного педагога складає його практична готовність до самоорганізації своєї діяльності, до якої входять: вміння планувати діяльність, правильно розподіляти свій час і знаходити оптимальні способи її організації, вміння самоконтролю, самоаналізу й самооцінки її результатів. Для самоорганізації учителя важливими є самооцінні вміння та власне самооцінка. Лише за наявності адекватної та об'єктивної самооцінки педагог зможе ефективно організувати навчально-виховний процес у школі.

Самооцінка – це психологічне особистісне утворення, яке дає людині можливість оцінити свій фізичний і духовний стан, власні можливості, спрямованість, активність, суспільну значимість, стосунки із зовнішнім світом та іншими людьми. Вона бере участь у регуляції людської поведінки і діяльності [1,с.76]. Визначна роль самооцінці відводиться у дослідженні самосвідомості: самооцінка виступає як основа цього процесу, показник індивідуального рівня її розвитку. Із самооцінкою пов'язують функції самопізнання, що розкриваються як емоційно-ціннісне ставлення особистості до себе [3]. Часто самооцінку ототожнюють із поняттям «Я-концепції». Але тут існують певні відмінності. «Я-концепція» – це сукупність швидше описових, аніж оцінних уявлень про себе.

Самооцінка є однією із центральних властивостей педагога, адже визначає соціальну адаптацію особи та виступає регулятором поведінки та діяльності. Необхідно наголосити, що її формування відбувається за діяльності та міжособистісної взаємодії [2].

У психолого-педагогічних дослідженнях розрізняють декілька видів самооцінки. Вони демонструють особливості об'єктів оцінювання, їх складність, а також деякі якісні та кількісні характеристики власне оцінки. Залежно від того, що підлягає оцінюванню – окремі сторони особистості, конкретні властивості, які проявляються тільки в деяких видах діяльності, або особистість в цілому – розрізняють два види самооцінки: глобальну (загальна) та часткову (різні рівні пізнання властивостей особистості). Іншим критерієм для виокремлення видів